

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јули 2021 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април-јуни 2021 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Оценките за идниот глобален раст и натаму се поволни, во услови на масовна имунизација ширум светот, натамошно олабавување на рестриктивните мерки и отворање на секторите со блиска социјална интеракција, значаен фискален стимул во САД, како и оценки за раст на довербата и зголемена идна потрошувачка. **Иако неизвесноста и натаму е висока, ризиците се главно избалансирани, а главните ризици и понатаму се поврзуваат со развојот на пандемијата и процесот на вакцинација.** Појавата на новиот сој на вирусот ковид-19 (делта) и неговата брза преносливост низ земјите во светот, во услови на нееднаква имунизација, ја зголемува веројатноста за повторно враќање на дел од рестриктивните мерки, што може да го забави процесот на економско закрепнување на економиите. Покрај тоа, во надолни ризици се вбројуваат и евентуалното побрзо затегнување на глобалните финансиски услови, што би се одразило неповолно врз поранливите земји во развој од аспект на отплаќањето на долгот, предвременото повлекување на мерките за економска поддршка заради пандемијата, натамошното влошување на билансите на економските субјекти, како и до подолготрајни негативни ефекти врз пазарот на труд и врз потенцијалниот раст. Од друга страна, *позитивните ризици* коишто ќе го забрзаат закрепнувањето во глобални рамки се однесуваат на побрзото спроведување на вакцинацијата од очекуваното, поголемата ефикасност на вакцините и напредокот во медицинскиот третман, поголемиот ефект од очекуваниот врз глобалниот раст од фискалниот стимул во САД и вишокот заштеди на населението за време на пандемијата да се насочи кон поголема потрошувачка од очекуваната. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, најновите високофреквентни податоци и оценки од анкетните истражувања на економските субјекти од јуни, упатуваат на значително подобрување и остварување силен годишен раст во второто тримесечје, при очекувања за раст во сите сектори, а особено во услужниот сектор, со оглед на олабавувањето на рестриктивните мерки за заштита на јавното здравје. Слични економски движења се очекуваат и во Германија, којашто е наш најзначаен трговски партнер, при што објавените податоци и оценки од анкетните истражувања упатуваат на подобрување на економската активност во однос на претходниот квартал, но нарушувањата во синџирите на снабдување поради недостаток на сировини и понатаму е фактор што спречува посилен раст на индустријата, особено автомобилската. Пазарот на труд во еврозоната бележи натамошно подобрување во мај, при што просечната стапка на невработеност во периодот април-мај изнесува 8%, наспроти стапката од 8,2% во првиот квартал. Според првичната оценка за инфлацијата во еврозоната во јуни, таа е релативно стабилна и изнесува 1,9% (2% во мај), при што повторно најголем придонес за растот имаат цените на енергетската компонента, како и базичната инфлација. Од аспект на странската каматна стапка, проекциите на **едномесечниот ЕУРИБОР** за 2021 и 2022 година се речиси непроменети во споредба со априлските оценки.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, проекциите за странската ефективна побарувачка и за странската ефективна инфлација се нагорно ревидирани за 2021 и 2022 година во споредба со априлските проекции. Најновите оценки за **девизниот курс на САД-доларот во однос на еврото** упатуваат на депрецијација на САД-доларот во двете години на проекција, без позначителни промени во однос на април. **Цените на**

примарните производи на светските берзи се ревидирани нагоре во однос на априлските проекции, при очекувања за посилен раст во 2021 година во однос на априлските проекции и претежно мал раст во 2022 година, наспроти претходно очекуваниот мал пад. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под нагласено влијание од случувањата поврзани со пандемијата на ковид-19, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток, и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции не упатува на позначителни отстапувања во одделните сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во првиот квартал од 2021 година реалниот БДП забележа реален пад од 1,9% на годишна основа, што претставува мало продлабочување на падот, во споредба со падот во претходниот квартал (-0,7%), согласно со очекувањата, во услови на трет бран на ковид-19 и негово негативно влијание врз динамиката на економското закрепнување. Во однос на економската активност во вториот квартал на 2021 година, тековно расположливите високофреквентни податоци за периодот април-мај упатуваат на висок годишен раст на економската активност, пред сè заради ниската споредбена основа што е поврзано со строгите мерки воведени за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година, а делумно и поради стабилизирањето на епидемиолошката состојба и започнатата имунизација во земјата. Имено, податоците за овој период покажуваат значително високи годишни стапки на раст кај индустриското производство, прометот во вкупната трговија и угостителството. **Во однос на промените кај потрошувачките цени,** во јуни 2021 година е остварена поумерена годишна стапка на инфлација од 2,7%, а годишните ценовни промени во вториот квартал во просек се блиску до очекувањата според априлскиот циклус проекции. Во однос на очекуваните движења на увозните цени, последните ревизии се во нагорна насока. Неизвесноста во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и натаму е нагласена, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност), заклучно со јуни 2021 година, остварија раст во споредба со нивото на крајот на првиот квартал од 2021 година, што упатува на поповолни движења во споредба со априлската проекција. Анализата на показателите на адекватноста на девизните резерви покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Расположливите податоци за надворешнотрговската размена заклучно со мај 2021 година упатуваат на трговски дефицит којшто засега е повисок од очекуваниот за вториот квартал од годината. Податоците за менувачкото работење заклучно со јуни 2021 година укажуваат на остварени нето-приливи коишто веќе го надминуваат очекуваниот износ кај приватните трансфери за вториот квартал од 2021 година.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за мај покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 1,3% (по падот од 0,4% во април), што во најголем дел е резултат на зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при умерен раст на депозитите на домаќинствата и останатите сектори. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните депозити во најголем дел е резултат на зголемувањето на депозитните пари, при умерен раст и на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во мај се повисоки за 7,1%, што е малку над нивото на проектираниот годишен раст (од 6,8%) за крајот на вториот квартал од 2021 година. **Вкупните кредити** во мај се зголемија за 0,8% на месечна основа (раст од 0,7% во април), што произлегува од растот на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата, подеднакво. Според валутната структура, растот во најголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал раст и на кредитите во странска валута. На годишна основа, вкупните кредити во мај се повисоки за 5,6%, при проектиран раст за вториот квартал од годината од 4,0%, согласно со априлската проекција.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари-мај 2021 година е остварен дефицит од 11.894 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство, а во помал дел и на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за првите пет месеци од годината претставува 34% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2021 година.

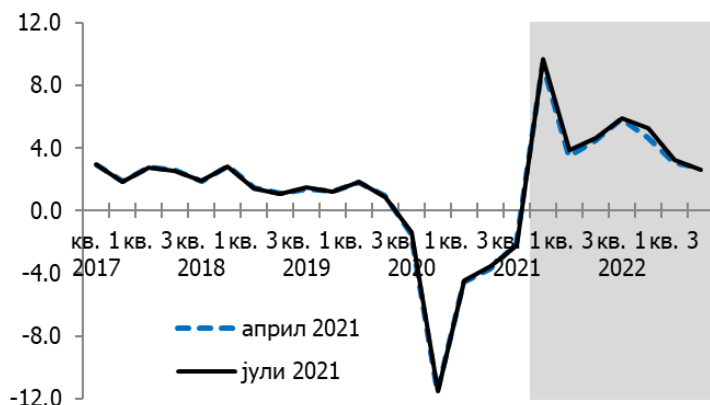
Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот на спроведување на монетарната политика се главно непроменети во однос на претходните оценки. Девизните резерви се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурната зона, а остварувањата во вториот квартал од 2021 година се подобри од очекуваните. Падот на бруто домашниот производ во првиот квартал од 2021 година умерено се продлабочи на годишна основа, што беше очекувано и според априлските проекции, поради присуството на трет бран на пандемијата. Расположливите високофреквентни податоци за вториот квартал од годината упатуваат на закрепнување и се во согласност со очекувањата за високи стапки на раст на економската активност во овој период, при ниска споредбена основа од истиот период од минатата година. Во однос на инфлацијата, остварувањата во вториот квартал 2021 година се блиску до проектираните, при нагорни ревизии кај очекувањата за растот на увозните цени, чие движење е исклучително променливо и неизвесно, а со тоа и нивното влијание врз домашните цени. Во рамките на монетарниот сектор, годишниот раст на кредити заклучно со мај е над проектираниот за вториот квартал на 2021 година, при мали нагорни отстапувања и кај депозитите.

Зголемена кредитната поддршка на домашната економија

Од почетокот на кризата предизвикана од пандемијата, носителите на политиките донесоа низа мерки за поддршка на кредитната активност, заради ублажување на последиците од здравствената криза. Ефектите од преземените мерки се видливи и преку последните податоци за кредитите, коишто укажуваат на забрзување на кредитната поддршка на реалната економија од страна на банките. Годишната стапка на раст на кредитите на крајот на мај 2021 година достигна 5,6% што претставува забрзување во однос на остварениот годишен раст на крајот на 2020 година од 4,7%. Анализата на секторската структура на кредитите на приватниот сектор укажува на раст на кредитирањето на двата сектора, при што и натаму поголем придонес имаат кредитите на домаќинствата. Сепак, кај кредитите на претпријатијата динамиката на годишен раст забрзува, така што од околу 1% колку што изнесуваше на крајот на 2020 година, достигна 2,1% на крајот на мај. Од валутен аспект, годишниот раст пред сè произлегува од денарските кредити, при умерен раст и на девизните кредити. Во првите пет месеци од 2021 година, вкупниот износ на кредитните текови изнесува 9.960 милиони денари, што е повеќе за 56% од вкупната кредитна активност остварена во истиот период на 2020 година. Притоа, забележителен е прирастот на кредитите на претпријатијата, којшто во првите пет месеци од оваа година изнесува 4.126 милиони денари и е повисок за 70% на годишна основа.

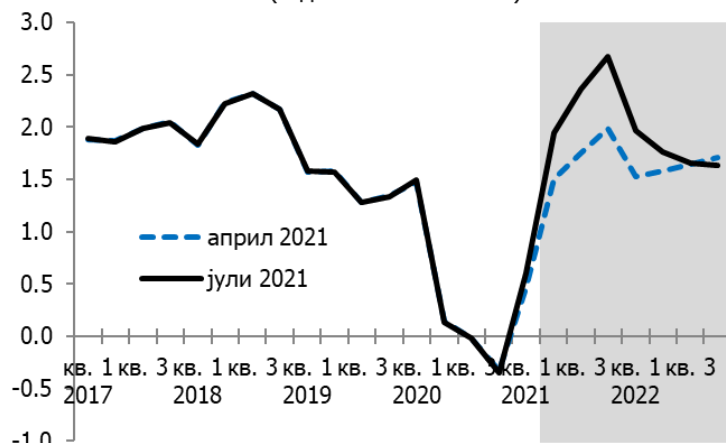
Селектирани макроекономски показатели ¹				2019					2020												2021												
	2016	2017	2018	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	2019	јан.	фев.	мар.	Кв.1	апр.	мај	јун.	Кв.2	јул.	авг.	сеп.	Кв.3	окт.	ное.	дек.	Кв.4	2020	јан.	фев.	март	Кв.1	апр.	мај	јун	Кв.2
I. Реален сектор индикатори																																	
Бруто домашен производ (годишна реален раст) ²																																	
2,81,12,91,44,33,63,33,20,9-14,9-3,3-0,7-4,5-1,9																																	
Индустриско производство ³																																	
стапка на промена (годишна)																																	
кумулативна просечна стапка																																	
Инфлација ⁴																																	
ЦПИ Инфлација (годишна) ⁵																																	
ЦПИ Инфлација (кумулативна просечна)																																	
Базична инфлација (кумулативна просечна)																																	
Базична инфлација (годишна) ⁵																																	
Работна сила																																	
Стапка на невработеност																																	
23,722,420,717,817,517,116,617,316,216,716,516,116,416,0																																	
II. Фискален сектор индикатори																																	
(Централен Буџет и Буџети на фондови)																																	
Вкупни Буџетски приходи																																	
Вкупни Буџетски расходи																																	
Буџетско салдо (готовинска основа)																																	
Буџетско салдо (% од БДП) ¹																																	
-2,7-2,7-1,8-0,5-0,2-0,8-2,0-0,2-0,5-0,5-1,1-0,7-1,0-1,1-2,8-0,9-0,4-0,1-1,50,2-0,8-2,1-2,7-8,1-0,4-0,4-0,2-1,00,0-0,7																																	
III. Финансиски индикатори ⁶																																	
Парична маса (M4), годишна стапка на раст																																	
6,25,111,811,710,510,89,39,38,98,28,98,87,59,49,89,89,16,66,96,96,97,78,27,97,97,17,0																																	
Вкупни кредити, годишна стапка на раст																																	
Вкупни кредити на население																																	
Вкупни кредити на претпријатија																																	
Вкупни депозити (со депозитни пари), годишна стапка на раст ⁷																																	
Вкупни депозити на население																																	
Вкупни депозити на претпријатија																																	
Каматни стапки ⁸																																	
Каматна стапка на БЗ (крај на месец/квартал/година)																																	
Активни каматни стапки																																	
денарски																																	
дезини (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)																																	
Пасивни каматни стапки																																	
денарски																																	
дезини (агрегатна, за девизни и денарски со девизна клаузула)																																	
1,00,90,80,80,80,80,80,80,70,70,6																																	

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

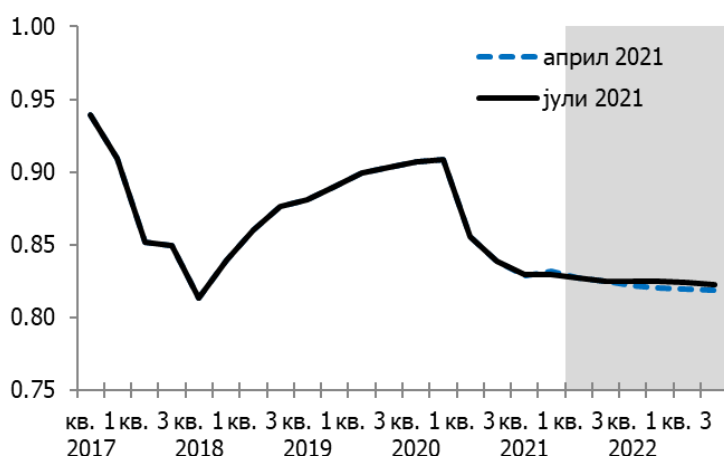
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, странската ефективна побарувачка е ревидирана нагоре во однос на проекциите од април, при што сега се очекува нејзин раст од 3,8% во 2021 година и 4,2% во 2022 година (3,6% и 4,1%, соодветно, во април). Корекцијата за 2021 година во најголема мера е резултат на нагорно ревидираните проекции на растот на дел од земјите од регионот (Србија, Бугарија и Хрватска) и на Италија, додека ревизијата за 2022 година претежно се должи на оцената за повисок раст на германската економија¹.

Странската ефективна инфлација исто така е умерено ревидирана нагоре за периодот на проекции, при промени и кај нејзината очекувана динамика. Така, тековно се предвидува дека странските цени ќе остварат раст од 1,9% во 2021 година, којшто потоа малку ќе забави и ќе се сведе на 1,8% во 2022 година, наспроти очекувањата за постепено засилување на растот од 1,4% и 1,6% во април. Извршената корекција се должи на оцените за повисока инфлација кај речиси сите наши увозни партнери, при што во 2021 година најголем позитивен придонес имаат Германија, Србија², Хрватска и Италија, додека во 2022 година има Хрватска, заедно со повеќе други земји³.

Оцената за девизниот курс евро/САД-долар за 2021 година не претрпе поголема промена, при што и натаму се очекува слична стапка на депрецијација како во април. Од друга страна, за 2022 година е извршена мала нагорна ревизија, односно се очекува помала депрецијација на САД-доларот во однос на еврото, главно поради сигналите за можно поскоро затегнување на монетарната политика во САД⁴.

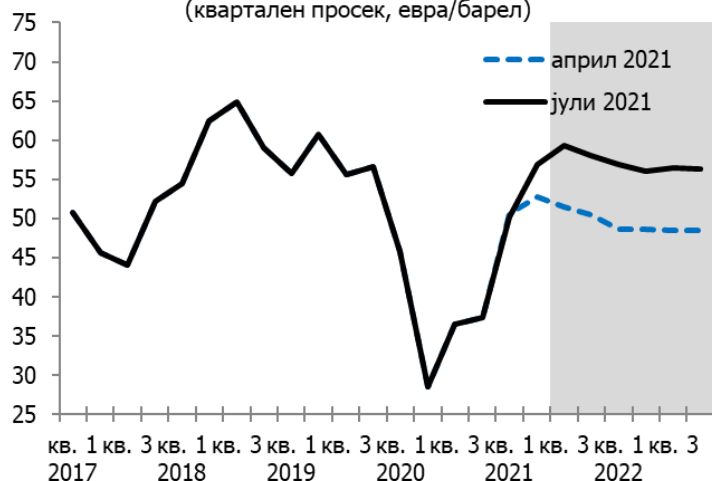
¹ Проектиран раст на Германија од 3,3 и 4,3% во 2021 и 2022 година, наспроти 3,4%, и 3,9%, соодветно, во април.

² Инфлацијата во Србија и Хрватска е коригирана за промените во девизниот курс.

³ Германија, Грција, Италија, Словенија и Бугарија.

⁴ На состанокот на ФЕД во јуни беа изразени очекувања за зголемување на основната каматна стапка за 0,5 п.п. во 2023 година, наспроти претходните очекувања за нејзина непроменетост. Исто така, 7 од 17 членови на Одборот на ФЕД се изјаснија дека очекуваат раст на каматната стапка и порано, во 2022 година, наспроти 4 члена во март.

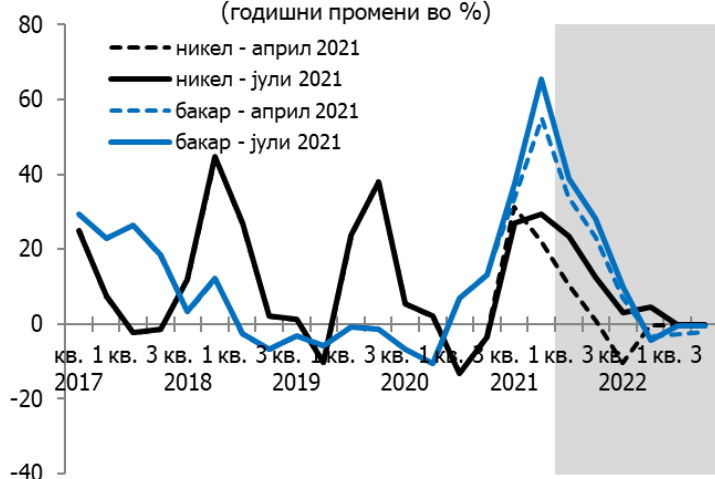
Нафта „брент“
(квартален просек, евра/барел)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите оценки за цената на нафтата⁵ е извршена нагорна ревизија во споредба со априлската проекција, при што тековно се предвидува значително поголем ценовен раст во 2021 година и мал раст, наместо пад, во 2022 година. Ваквата ревизија во најголема мера е одраз на постојниот договор на земјите од ОПЕК+ за ограничување на производството на нафта⁶ и намаленото ниво на нафтени залихи, особено во САД, при поповолни видувања за економското закрепнување на светско ниво и оценки за засилен раст на глобалната побарувачка на нафта.

Цени на никелот и бакарот во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

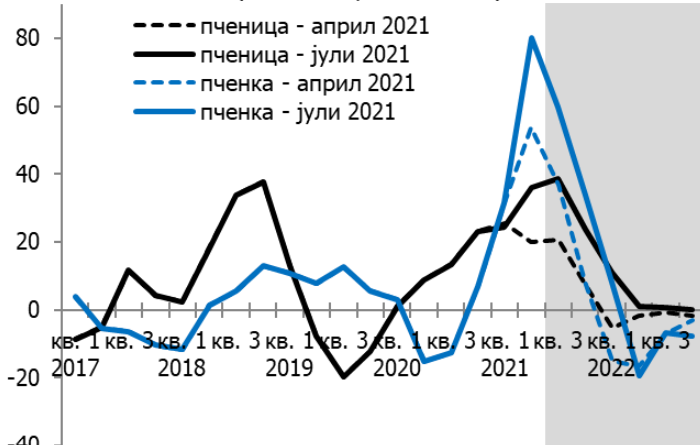
Цените на металите исто така се ревидирани во нагорна насока во периодот на проекции. Притоа, во 2021 година се очекува умерено повисок раст на цената на никелот и бакарот во споредба со проекцијата од април, додека во 2022 година се предвидува нивен мал раст, наспроти априлската оцена за мал пад. Во поглед на цените на бакарот, нагорната ревизија главно се должи на зајакнувањето на глобалната побарувачка, во услови на натамошен раст на Кина и продолжено економско закрепнување на САД, а дополнителен ефект врз очекувањата има и напредокот околу договорот за обемни инвестиции во инфраструктурата ширум САД. Како главна причина за нагорната ревизија на цената на никелот исто така се наведува повисоката глобална побарувачка, пред сè од индустријата за електрични возила, како и од традиционалната челична индустрија, но нагорни ценовни притисоци предизвикуваат и очекувањата за понизок раст на понудата, намалувањето на глобалните залихи, како и одредени фактори од административна природа во некои земји⁷.

⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁶ Состанокот на групата ОПЕК+ во јули беше прекинат, со што останува во важност одлуката од јунскиот состанок за ограничување на производството на нафта за 5.8 милиони барели на ден.

7 Овие фактори главно се однесуваат на најавата на Русија за воведување данок на извоз на овој метал и плановите на Индонезија за ограничување на изградбата на нови топилници на никелово сурово железо (англ. nickel pig iron) и фероникел.

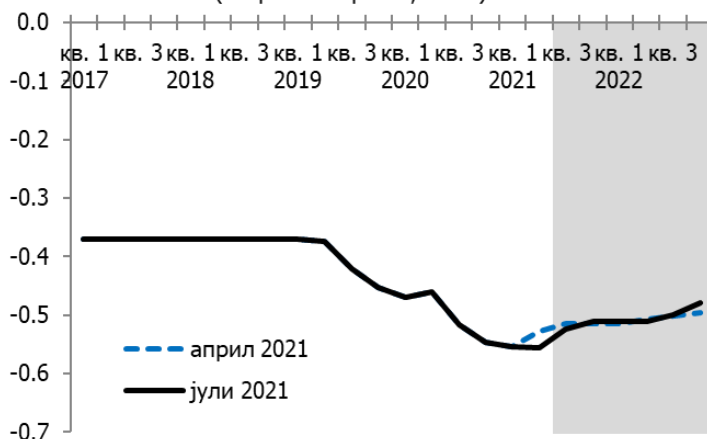
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Нагорни се ревизиите и кај цените на примарните прехранбени производи во целиот период на проекции, а особено во 2021 година. Така, новите оценки предвидуваат значително посилен раст на цените на житарките за оваа година, додека за наредната година се очекува мал раст на цената на пченицата, наместо мал пад и малку помал пад на цената на пченката. Нагорната ревизија првенствено се поврзува со влијанието на неповолните временски услови врз посевите во Северна Америка и Бразил, а дополнително влијание имаат и оцените за помали насади и залихи од пазарните очекувања во САД и поголемиот раст на побарувачката, особено од Кина.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

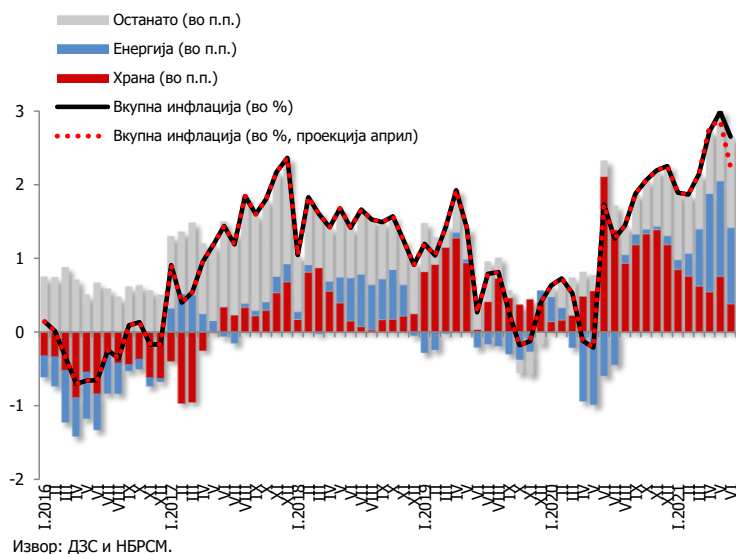

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Проекциите на **едномесечниот ЕУРИБОР** се речиси непроменети во споредба со април. Така, и натаму се очекува дека оваа каматна стапка ќе биде негативна во целиот период и ќе изнесува -0,54% во 2021 година (-0,53% во април) и -0,5% во 2022 година.

Стапка на инфлација

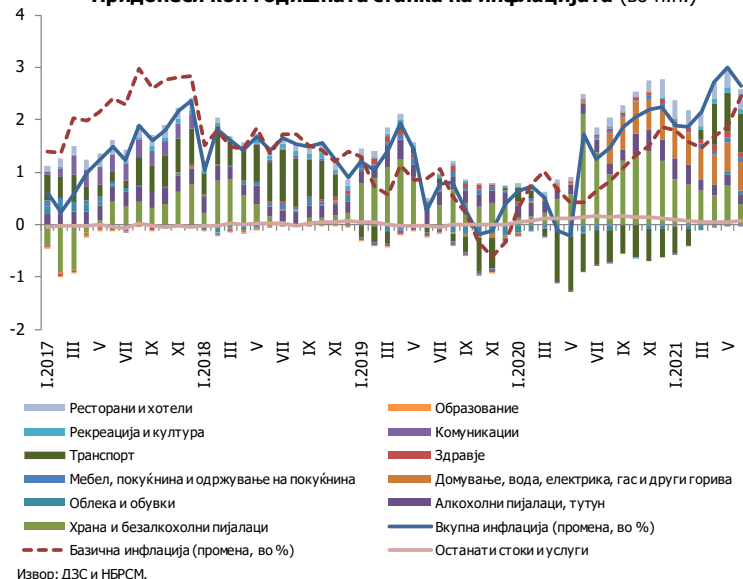
(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Во јуни 2021 година, **домашните потрошувачки цени** пораснаа за 0,5% на месечна основа (0,7% во претходниот месец), во најголем дел заради сезонскиот пораст на цените на овошјето, надополнет со нагорното придвижување на цените на воздушниот сообраќај со почетокот на летната сезона, но и на услугите во рестораните и хотелите, во услови на стабилизирање на епидемиолошката состојба и олабавување на рестриктивните мерки. Од друга страна, најголем негативен придонес има сезонското намалување на цените на зеленчукот.

Согласно со очекувањата при априлските проекции, годишната стапка на инфлација во јуни забави. Така, во јуни, таа изнесува 2,7% (3% во мај) при раст на цените на сите три главни компоненти, а поизразен кај базичната и енергетската⁸ компонента.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Месечната стапка на базична инфлација во јуни изнесуваше 0,7% (0,3% во претходниот месец), додека на годишна основа базичната стапка на инфлација изнесува 2,5% (1,9% во претходниот месец). Слично како и во претходниот месец, и во јуни највисок позитивен годишен придонес имаат цените на услугите во рестораните и хотелите, по што следи постојаниот позитивен придонес од цените на тутунот⁹, а мал позитивен придонес имаат и цените на воздушниот сообраќај, фармацевтските производи, обувките, цените на туристичките аранжмани, како и цените на нетрајните производи за рутинско одржување на домаќинствата. Од друга страна, негативен придонес имаат цените на аудиовизуелната опрема и комуникациите.

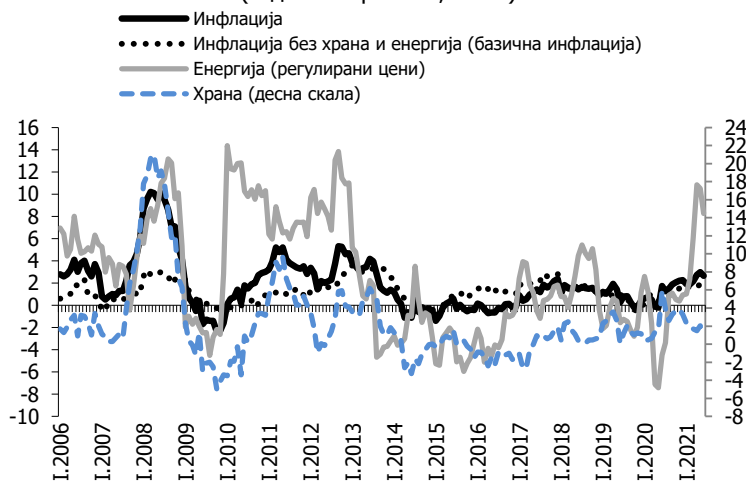
Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се во нагорна насока.

⁸ Годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на течните горива и мазира во јуни 2021 година, согласно со нагорните движења на цената на нафтата на светските берзи. Дополнително влијание има пренесениот ефект од зголемувањето на цените на електричната енергија во август 2020 година, согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика. Имено, започнувајќи од 1.8.2020 година, цената на електричната енергија е повисока за 7,4%, односно за висока тарифа изнесува 5,95 ден/kWh, за ниска тарифа изнесува 2,99 ден/kWh, додека за еднотарифно мерење изнесува 4,77 ден/kWh (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

⁹ Годишниот раст на цената на тутунот во мај е одраз на покачувањето на цените на цигарите во јули 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, којшто обврзува сите пакувања на цигарите да имаат по 20 цигари до ноември 2020 година (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемениот износ за акциза којашто се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Инфлација и цени на храната и енергијата

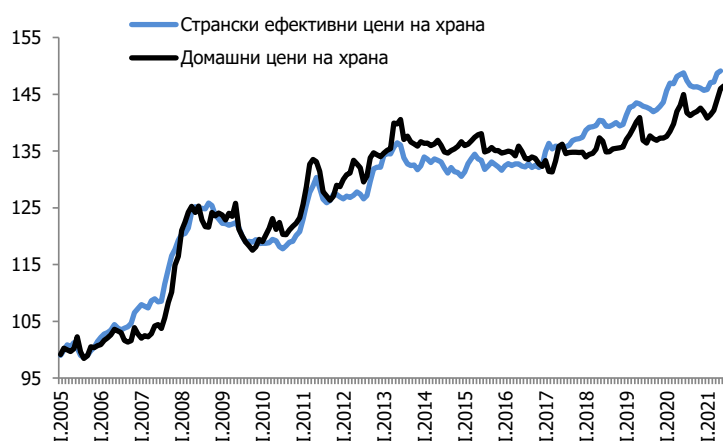
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата

(годишни стапки, во %)

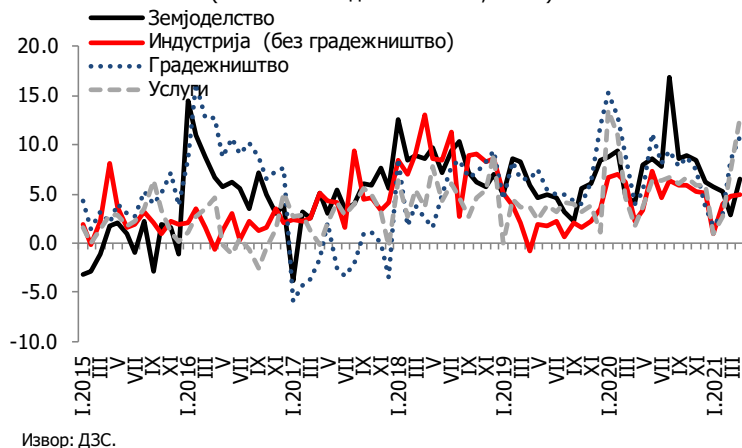

Извор: ДЗС.

Засега остварената годишна инфлација во вториот квартал од годината е блиску до проектираната стапка од априлскиот циклус проекции. Сепак, и натаму е нагласена неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, согласно со неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Во април 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 10,1% (6,8% во претходниот месец). Забрзувањето на годишниот раст на платите, покрај споредбената основа, што е поврзано со преземените мерки за спречување на ковид-19 во април минатата година и одложувањето на редовното усогласување на минималната плата (наместо во април 2020 година, усогласувањето беше направено во јули 2020 година), во еден дел се објаснува и со зголемувањето на минималната плата за 1,7% во април 2021 година согласно со законското редовно

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

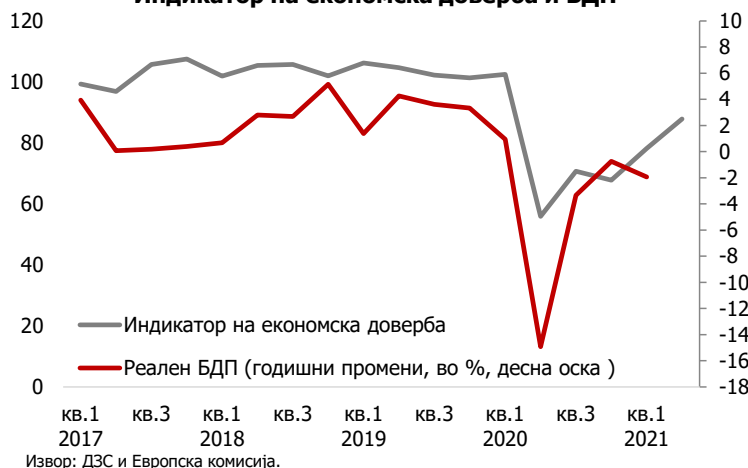
усогласување¹⁰, како и од пренесениот ефект од покачувањето на платите во здравството¹¹.

Согласно со ниската споредбена основа од април минатата година, кога кај поголемиот дел од дејностите беше забележана надолна корекција на платите при влошена економска состојба поради пандемијата, годишен раст на платите има речиси кај сите дејности¹², а најизразен е кај дејностите поврзани со „уметност, забава и рекреација“, „финансиски дејности и дејности на осигурување“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, како и во „информации и комуникации“.

При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во април изнесуваше 7,2%.**

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во април 2021 година (од 10,1% и 7,2%, соодветно) засега е повисок во споредба со очекувањата за раст на платите во вториот квартал од 2021 година, во рамките на априлската проекција.

Индикатор на економска доверба и БДП

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката коишто се расположливи за периодот април-мај 2021 година упатуваат на висок годишен раст на економската активност во вториот квартал од годината, пред сè заради ниската споредбена основа, што е поврзано со преземените строги мерки за спречување на ширењето на ковид-19 во овој период од минатата година. Освен со споредбената основа, поволните движења во економијата може да се поврзат и со стабилизирањето на епидемиолошката состојба во текот на вториот квартал, како и со започнатата имунизација во земјата. Кога станува збор за согледувањата на

¹⁰ Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател, соодветно). Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 80/21 за примена на Законот за минимална плата во Република („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/12,30/14, 180/14, 81/15, 129/15, 132/17 и 140/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.124/19 и 239/19), минималната нето-плата се зголеми за 260 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

¹¹ Во март 2021 година е извршено зголемување на платите за 5% за кај сите вработени во здравството (<http://zdravstvo.gov.mk/filipche-martovskata-plata-za-5-za-site-vraboteni-vo-zdravstvenite-ustanovi/>).

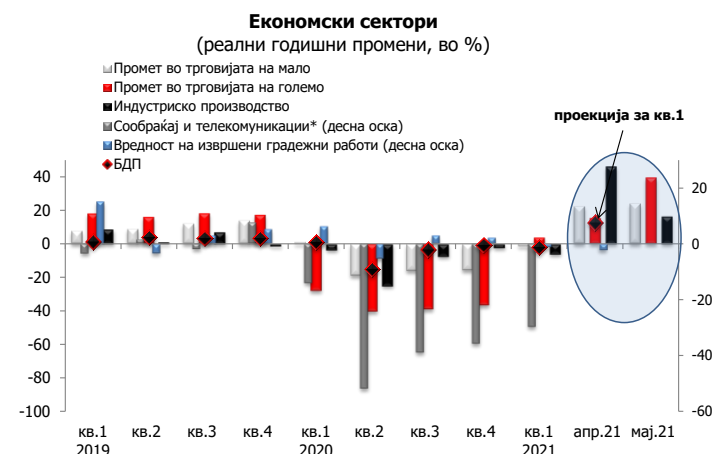
¹² Минимално намалување на номинална нето-плата е забележана кај дејностите поврзани со снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација.

економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за вториот квартал од годината упатуваат на поповолни согледувања во однос на претходниот квартал, како и во однос на истиот период од минатата година, што упатува на поволни движења во економијата и продолжување на економското закрепнување во овој период.

Кај најголемиот дел од расположливите високофреквентни податоци на страната на понудата се забележуваат релативно високи стапки на раст во вториот квартал од годината.

Така, во периодот април-мај 2021 година **индустриското производство** оствари висок реален годишен раст од 30,3%, при ниска споредбена основа, што се поврзува со преземените рестриктивни мерки заради спречување на ширењето на пандемијата во овој период од минатата година, што имаше големо негативно влијание и врз производствената активност. Гледано по главните дејности, најголем позитивен придонес има преработувачката индустрија, а раст е забележан и во рударството. Од друга страна, енергетскиот сектор се карактеризира со мал негативен придонес. Во рамките на преработувачката индустрија, растот е широко дисперзиран, а најголем позитивен придонес има групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети, како што се производството на машини и уреди, производството на моторни возила и производството на електрична опрема, а исто така, солиден позитивен придонес има и производството на мебел. Кога станува збор за традиционалните дејности, позначителен позитивен придонес се забележува кај производството на други неметални минерални производи, производството на текстил и облека, производството на пијалаци и производството на прехранбени производи.

Во периодот април-мај 2021 година, **прометот во вкупната трговија** исто така бележи висок реален годишен раст, што

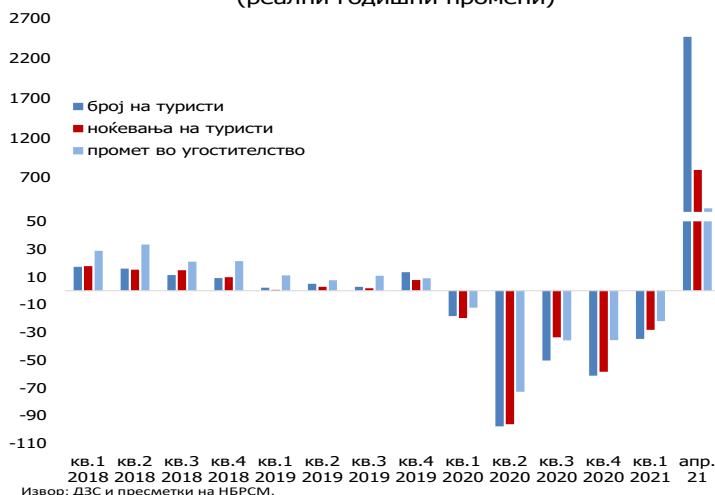
* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ											
	2019				2020				2021		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	апр.	мај.
реални годишни промени во %											
Бруто домашен производ	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-0.7	-1.9	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	46.1	16.5
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-2.1	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	8.8	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-7.0	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	18.6	29.8
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	22.1	23.7
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	15.3	39.3

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондериран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/revised-consumer-confidence-indicator_en

Индикатори за угостителството
(реални годишни промени)

претставува значително забрзување во однос на малиот раст во првиот квартал. Притоа, поволните остварувања во вкупната трговија се должат на високиот раст кај сите видови трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила), со оглед на поволните месечни придвижувања и ниската споредбена основа од истиот овој период во претходната година.

Во април, **вредноста на извршените градежни работи** забележа мал пад на годишна основа, што претставува мало продлабочување во однос на падот во претходниот квартал, како резултат на послабите остварувања кај нискоградбата, додека високоградбата забележа раст.

Во април, кај **угостителството** се забележуваат исклучително високи годишни стапки на раст кај вкупниот број туристи, ноќевањата, како и вкупниот реален промет, што во најголема мера се должи на исклучително ниската споредбена основа од април минатата година, но и на поволните месечни придвижувања во овој сектор.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка**, во вториот квартал од 2021 година, упатуваат на раст на економската активност во овој период. Сепак, изразените нагорни придвижувања се одраз и на ниската споредбена основа од претходната година поради строгите мерки воведени за спречување на ширењето на ковид-19.

Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка**¹⁴ упатуваат на раст на потрошувачката во вториот квартал од годината и главно ја одразуваат ниската споредбена основа од претходната година, но и поповолните поместувања на квартална основа согласно со стабилизирањето на епидемиолошката состојба и започнатата имунизација во земјата. Така, кај трговијата на мало сега се забележуваат двоцифрени стапки на годишен раст, а висок раст има и кај домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и кај бруто-приходите од ДДВ. Од друга страна,

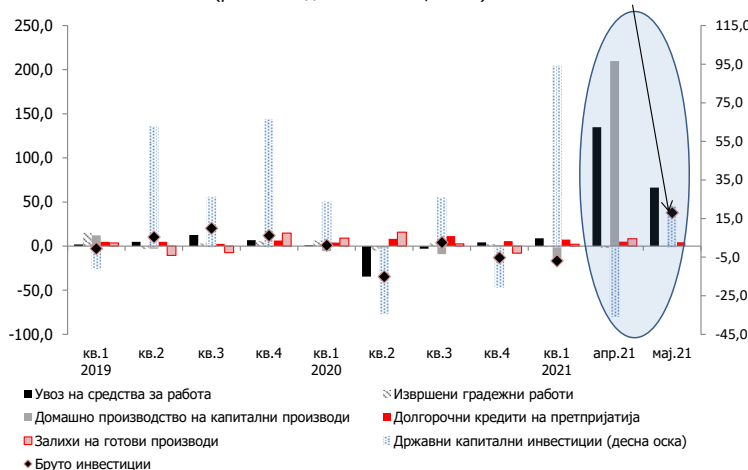
¹⁴ Податоците за платите се заклучно со април 2021 година, додека, пак, податоците за кредитите на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот април-мај 2021 година.

кога станува збор за изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци за овој период упатуваат на натамошен раст кај расположливиот доход, при позначително забрзување на годишниот раст кај платите и забрзан раст на кредитите на населението, како и релативно стабилни движења кај пензиите. Показателот за довербата на потрошувачите¹⁵ упатува на поповолни (односно помалку негативни) очекувања за општата економска состојба во вториот квартал од 2021 година во однос на претходниот квартал и на позитивни очекувања за финансиската состојба во наредниот период.

Високофреквентните податоци за **брuto-инвестициите**¹⁶ во периодот април-мај 2021 година главно се високо позитивни и слично како и кај личната потрошувачка, претежно ја одразуваат ниската споредбена основа од минатата година. Така, во овој период се забележува висок годишен раст кај вкупното индустриско производство, домашното производство на капитални производи и кај увозот на средства за работа. Исто така, натамошен раст се забележува кај данокот на добивка, како и кај долгорочното кредитирање на претпријатијата од страна на банките. Од друга страна, државните капитални инвестиции бележат пад (по растот во првиот квартал), а мал реален пад се забележува и кај градежништвото. Што се однесува до оценките на раководителите на претпријатијата во индустријата и градежништвото за вториот квартал од 2021 година, тие главно упатуваат на поповолни очекувања во споредба со претходниот квартал.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во периодот април-мај 2021 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок раст на увозот од извозот на стоки во апсолутни износи.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите
(реални годишни стапки, во %)

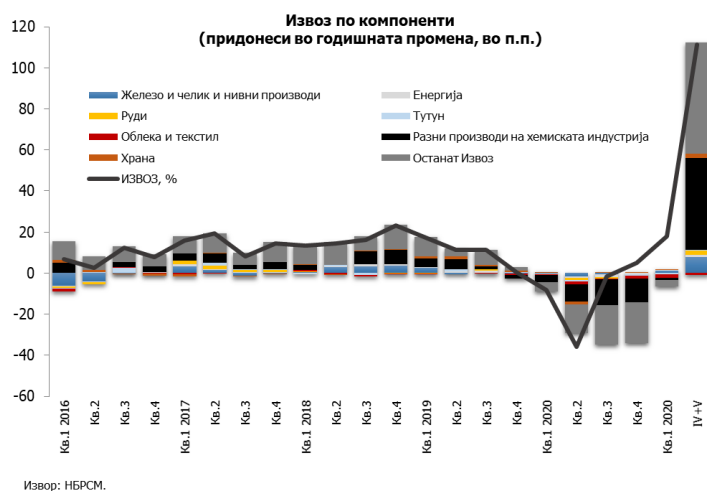

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

¹⁵ Согласно со анкетите спроведени од страна на Европската комисија.

¹⁶ Податоците за извршените градежни работи се заклучно со април 2021 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април-мај 2021 година.

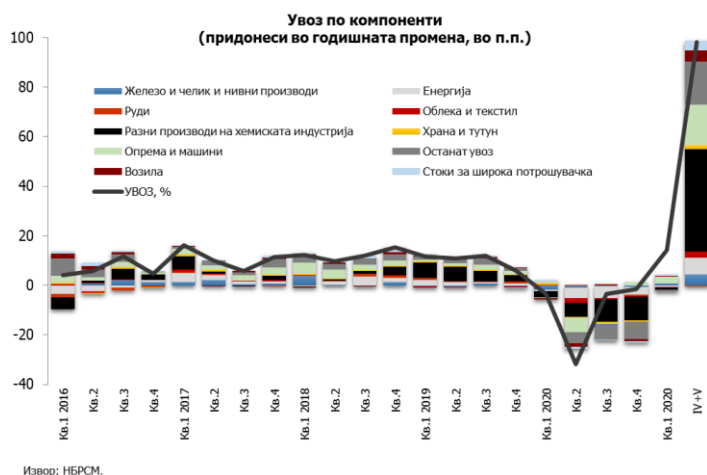
Остварувањето на буџетот во периодот април-мај 2021 година укажува на годишен раст на **јавната потрошувачка** во вториот квартал од годината, главно предизвикан од растот на трошоците за стоки и услуги.

Дефицитот во размената на стоки со странство, во периодот април-мај 2021 година забележа проширување од 72,1% на годишна основа, во услови на повисок раст на увозот од растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена забележа силен раст во однос на истиот период од претходната година, во еден дел како одраз на закрепнувањето на економијата во вториот квартал од 2021 година, но пред сè поради ниската споредбена основа.

Во април-мај 2021 година, извозот на стоки се зголеми за 2,1 пати на годишна основа, при ниска споредбена основа од претходната година. Позитивен придонес за растот забележаа сите категории, со исклучок на извозот на текстил, а најголем придонес имаат извозната активност на капацитетите од автомобилската индустрија и извозот на капацитетите од металната индустрија.

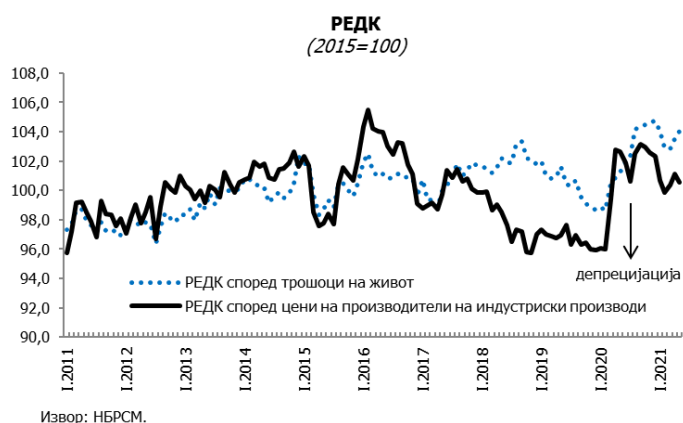
Во споредба со априлската проекција, остварувањата во април и мај 2021 година се подобри од очекуваните за второто тримесечје. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од производните капацитети во странска сопственост, додека останатите категории се главно во согласност со проекцијата, освен извозот кај облека и текстил каде има умерени надолни отстапувања.

Увозот на стоки, во април и мај 2021 година, исто така оствари висок раст, односно се зголеми за 2 пати на годишна основа, повторно главно поради ниската споредбена основа од лани. Гледано по одделни категории, раст бележат речиси сите увозни компоненти, со исклучок на рудите и тутунот коишто забележаа мал пад. Притоа, најголем позитивен придонес во увозниот раст бележи повисокиот сировински увоз на дел од извозните капацитети во странска сопственост, увозот на опрема и машини, како и останатиот увоз. Исто така, помал позитивен придонес забележаа и увозот на енергија, возилата, железото и челикот, како и увозот на стоките за широка потрошувачка.

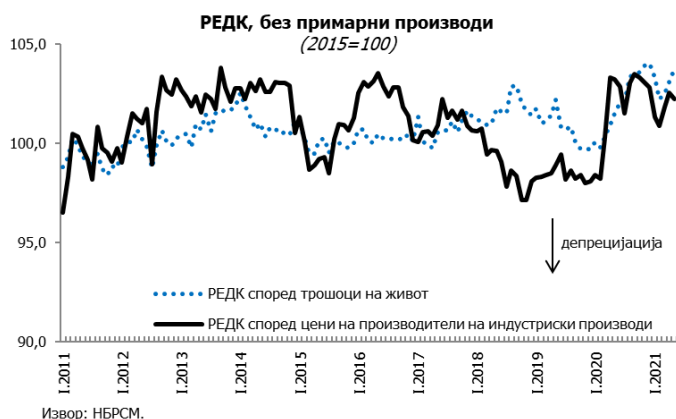
Остварувањата кај увозот на стоки во април и мај 2021 година се повисоки од очекувањата за вториот квартал според априлските проекции, при повисок увоз кај дел од производните капацитети во странска сопственост, увозот на опрема и машини и останатиот увоз, како и увозот на возила и енергетскиот увоз.

Поголемото нагорно отстапување кај увозот во однос на отстапувањето кај извозот на стоки, упатува на можност за остварување повисок трговски дефицит во вториот квартал од планираниот според априлската проекција.

Во мај 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот аперира за 2,7%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација на годишна основа од 2%. Притоа, РЕДК во мај бележи понатамошна аперијација, од 3%, како резултат на депрецијацијата на повеќе валути во однос на денарот, меѓу кои најзначајно е влијанието на турската лира, украинската гривна, руската рубља и САД доларот. Промените кај релативните цени на годишна основа се поволни, при пониски трошоци на живот за 0,3% и пониски релативни цени на индустриските производители за 4,9%.

Слични движења на годишна основа се забележуваат и кај индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи. Поконкретно, во мај 2021 година индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот апрецира за 2,2%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи забележа умерена депрецијација од 1%. Притоа, релативните трошоци на живот се пониски за 0,3%, а релативните цени на производителите на индустриски производи се намалени за 3,4%. Притоа, НЕДК и натаму апрецира за 2,5% на годишна основа.

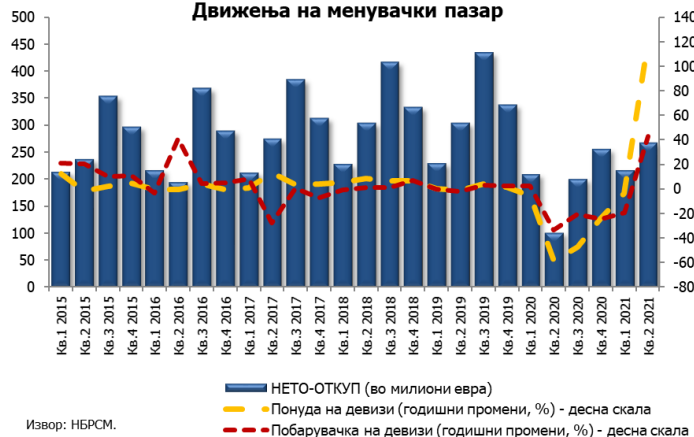
НЕДК и релативни цени, без примарни производи

Годишни стапки на промена, во %

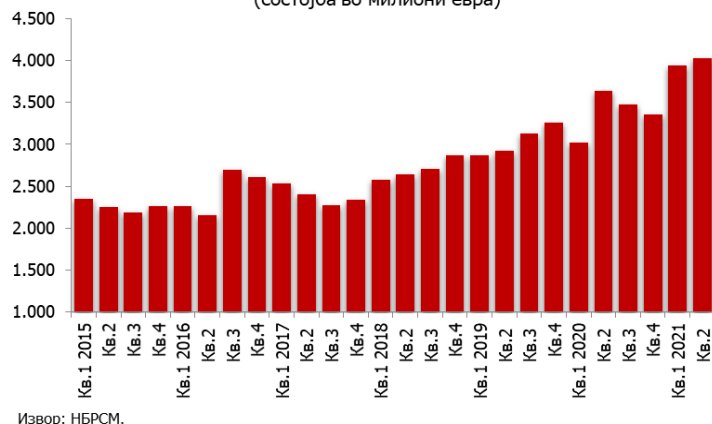
е

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар, во вториот квартал од 2021 година, изнесува 267,2 милиона евра, што претставува пораст за 2,7 пати на годишна основа. Ваквите остварувања произлегоа од посилен раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 2 пати и за 43%, соодветно).

Бруто девизни резерви (состојба во милиони евра)

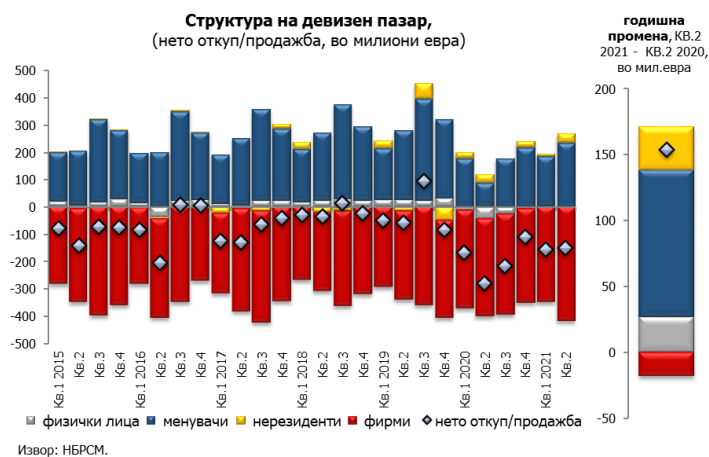
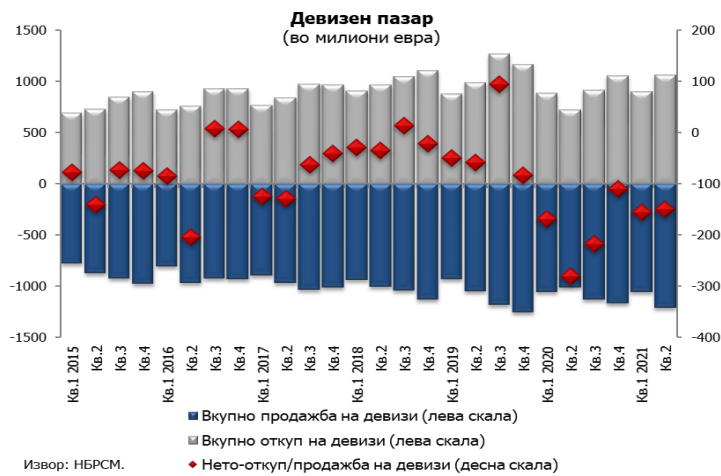

Состојбата на бруто девизните резерви на 30.6.2021 година изнесува 4.031,3 милиони евра, што во однос на крајот од првиот квартал претставува пораст од 91,9 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, во најголем дел промената во девизните резерви произлегува од трансакциите за управување со девизните резерви и трансакциите за сметка на државата. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Фактори на промена на девизните резерви во Кв.2 2021 година (во милиони евра)

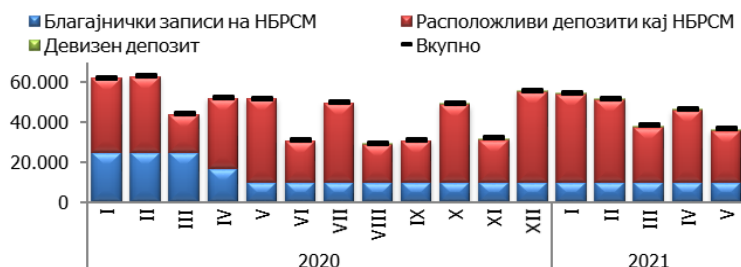
Во вториот квартал од 2021 година, на девизниот пазар на банките е остварена пониска нето-продажба на девизи во споредба со истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на повисокиот раст кај понудата во однос на растот на побарувачката на девизи.

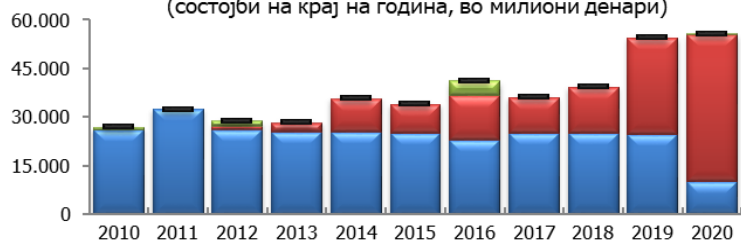
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисокиот нето-откуп кај менувачите, нерезидентите и физичките лица, а при малку повисока нето-продажба кај фирмите.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на мај забележа намалување во споредба со претходниот месец, што се должи на намалениот износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменета состојба налагајничките записи¹⁷. Нивото на монетарните инструменти на крајот на мај и понатаму е повисоко во однос на проекциите за крајот на вториот квартал на 2021 година¹⁸.

Нето девизната актива на Народната банка, на крајот на мај, е повисока во однос на проекциите за крајот на вториот квартал од 2021 година.

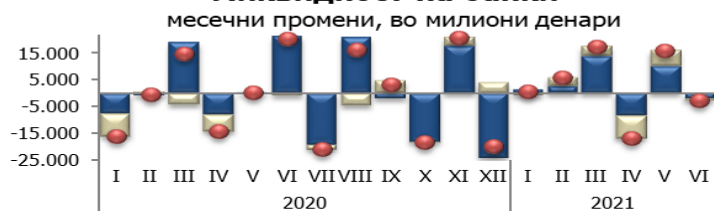
Вкупните депозити на државата кај Народната банка во мај забележаа намалување во однос на претходниот месец, но нивната состојба и понатаму е малку повисока во однос на проекциите за крајот на второто тримесечје од 2021 година.

Примарните пари во мај забележаа месечен раст, како резултат на зголемувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при речиси непроменети готови пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари на крајот на мај е малку пониска во однос на проекциите за крајот на второто тримесечје од 2021 година.

¹⁷ На аукцијата налагајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 12 мај 2021 година, беа понудени и продаденилагајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 35 дена.

¹⁸ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

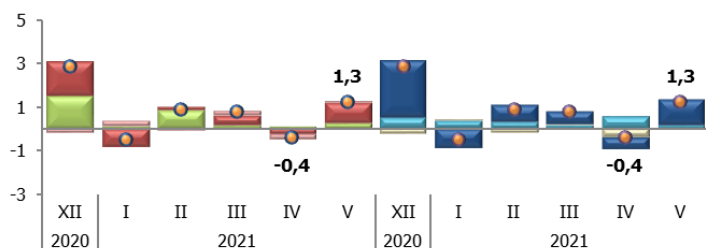
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидните средства на банкарскиот систем во јуни забележаа намалување на месечно ниво**. Ваквата промена во најголем дел произлегува од монетарните инструменти коишто придонесоа за повлекување на ликвидност, како резултат на зголемените пласмани на банките во краткорочните депозити, пред сè во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи¹⁹. Автономните фактори на нето-основа исто така придонесоа за повлекување ликвидност, што во најголем дел беше резултат на девизните интервенции, како и трансакциите на државата.

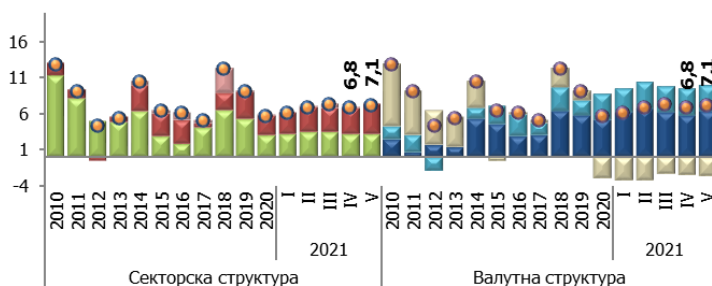
¹⁹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 16 јуни 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

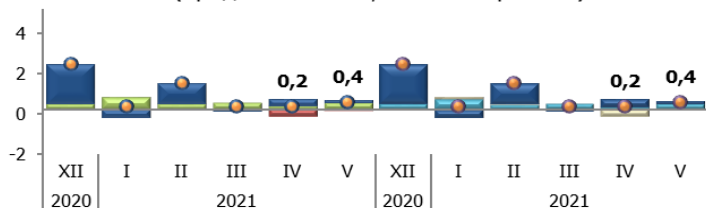
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити²⁰ во финансискиот систем, во мај, остварија месечен раст од 1,3%, по умерениот пад во претходниот месец. Од секторски аспект, зголемувањето на вкупните депозити пред сè е резултат на зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при умерен раст на депозитите на домаќинствата и останатите сектори. Од валутен аспект, месечниот раст на вкупните депозити во најголем дел произлегува од депозитните пари, при умерен раст и на депозитите во странска валута. Вкупните депозити на крајот на мај се повисоки во однос на крајот на првиот квартал, што е во рамките на очекуваното зголемување за вториот квартал од годината, според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во мај изнесува 7,1% и е над проектираниот годишен раст за крајот на вториот квартал од 2021 година (од 6,8%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при истовремен годишен раст и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитните пари, при солиден раст и на девизните депозити.

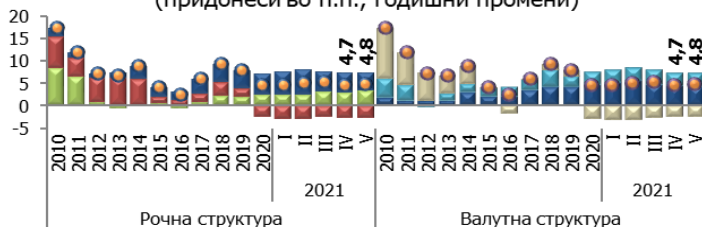
²⁰ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

Депозитите на домаќинствата во мај остварија месечен раст од 0,4%, при раст на депозитните пари и на девизните депозити. Од рочен аспект, придонес кон растот на депозитите на домаќинствата имаат краткорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во мај изнесува 4,8%.**

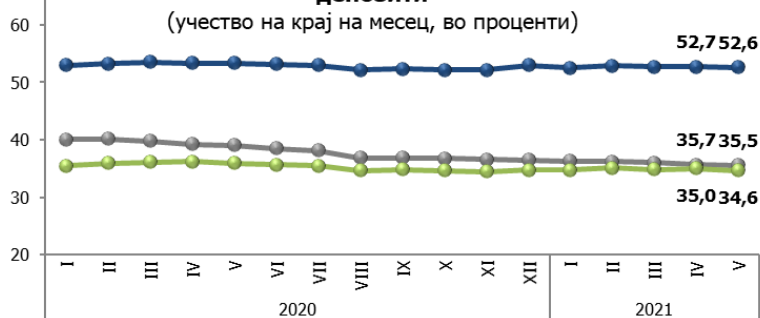
(придонеси во п.п, годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

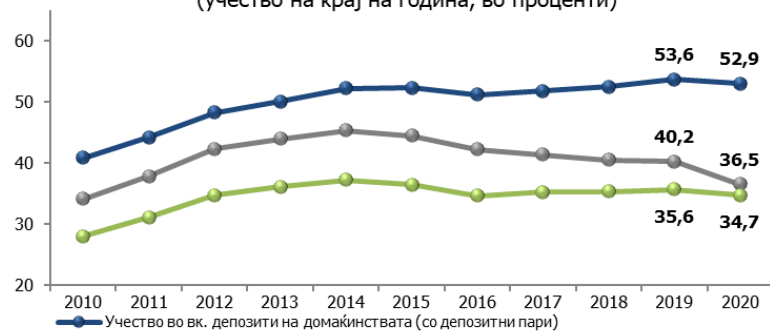
Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на мај изнесува 52,6% и е на слично ниво како и во претходниот месец.

(учество на крај на година, во проценти)

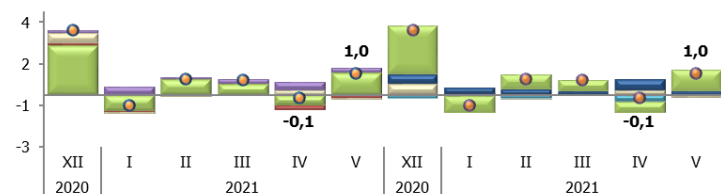
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
- Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
- Учество во вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

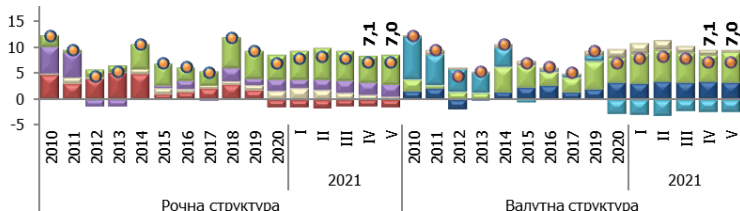
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

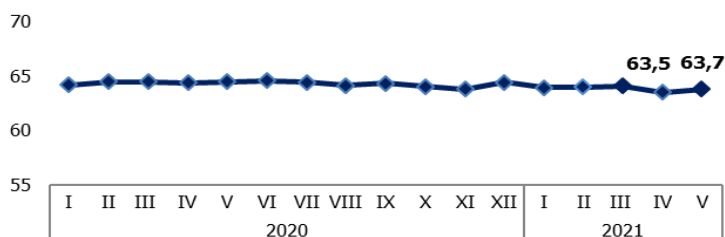
(придонеси во п.п., годишни промени)

■ ГПО надвор од депозитни институции
 ■ Депозитни пари
 ■ Вкупни краткорочни депозити
 ■ Вкупни девизни депозити
 ■ Вкупни долгорочни депозити
 ● М4, годишни промени, во %
 Извор: НБРСМ.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

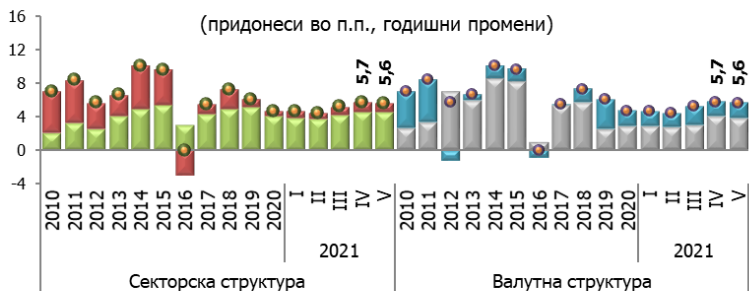
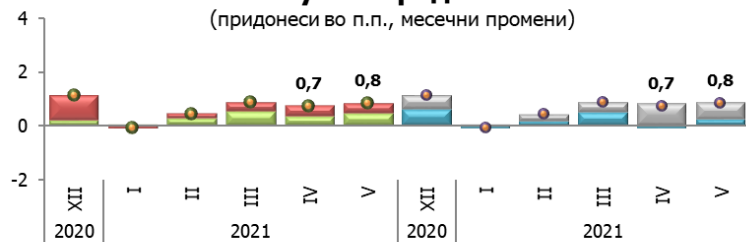
Извор: НБРСМ.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во мај, оствари месечен раст од 1,0%, наспроти минималниот пад од 0,1% во претходниот месец. Зголемувањето пред сè е резултат на најликвидната компонента на паричната маса, односно на растот на депозитните пари, при мал пад на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при мал пад на долгорочните депозити. Од валутен аспект, зголемувањето е резултат на растот на депозитите во странска валута, при минимален пад на денарските депозити (без депозитни пари). **На годишна основа, паричната маса во мај е повисока за 7,0%, при проектиран годишен раст од 6,9% за вториот квартал од 2021 година.**

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на мај изнесува 63,7% (63,5% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во мај остварија месечен раст од 0,8%, слично како и во претходниот месец (раст од 0,7%). Од секторски аспект, зголемувањето е речиси подеднакво резултат на растот на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во најголем дел е резултат на кредитите во домашна валута, при помал позитивен придонес на кредитите во странска валута. На крајот на мај, вкупните кредити остварија раст во однос на крајот на првиот квартал, што е малку над очекуваното зголемување за вториот квартал на 2021 година, според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во мај изнесува 5,6% и засега ја надминува проектираната стапка на раст од 4,0% за вториот квартал на 2021 година, согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, поголем е придонесот на кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

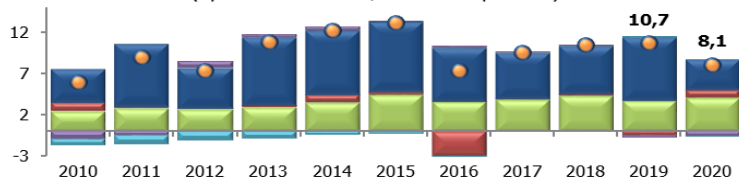
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Автомобилски кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Потрошувачки кредити
- Останати кредити
- Станбени кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²¹ во мај изнесува 8,9%, при раст и на станбените и на потрошувачките кредити.

²¹ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања (секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во мај се задржа на слично ниво, како и во претходниот месец и изнесуваше 3,5%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголем дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

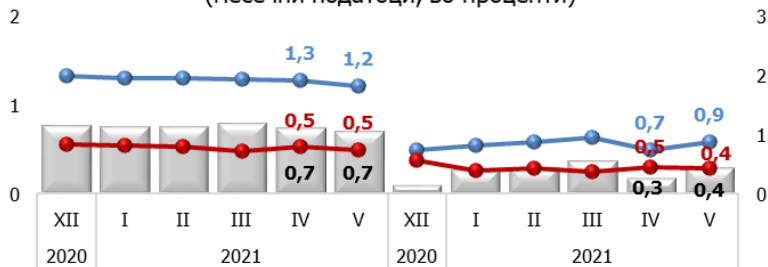
Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во мај изнесува 81,2%, при што засега е повисок во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на вториот квартал од 2021 година (80,3%), согласно со априлската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити

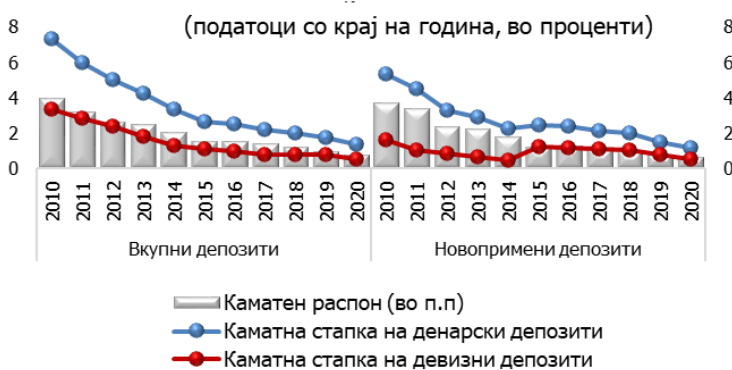
(месечни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ

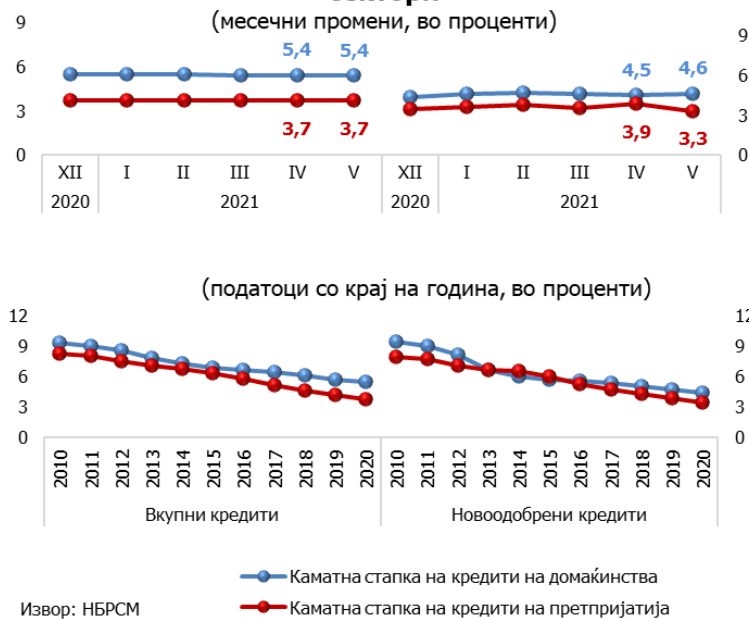
Кај каматните стапки на вкупните денарски и девизни депозити²², каматниот распон се задржа стабилен на ниво од 0,7 п.п., при незначителни промени кај овие каматни стапки. Кај **новопримените вкупни депозити**²³, каматниот распон се прошири на 0,4 п.п, во услови на раст на денарската каматна стапка за 0,2 п.п, при намалување на девизната каматна стапка за 0,1 п.п.

Кај депозитите на домаќинствата, распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити се стесни на 0,7 п.п., при минимален пад на каматната стапка на денарските депозити за 0,1 п.п. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** се стесни на 0,5 п.п., при минимален раст на каматната стапка на девизните депозити за 0,1 п.п.

²² Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

²³ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

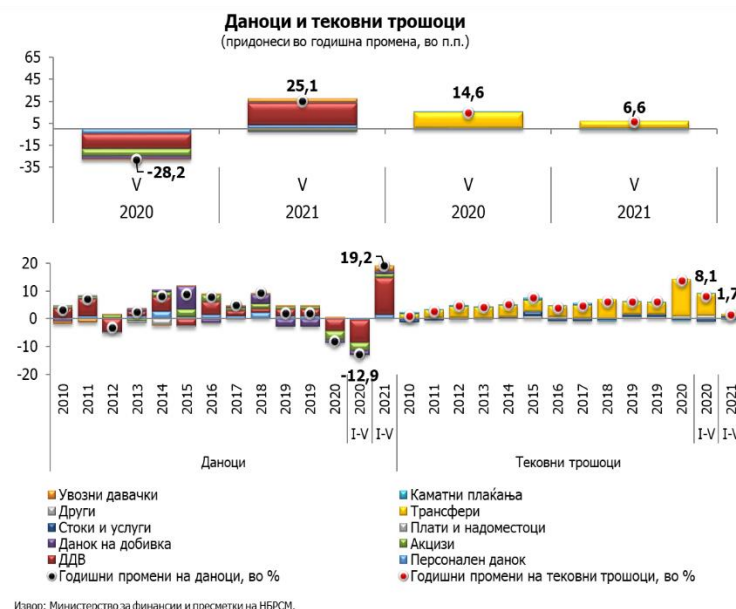
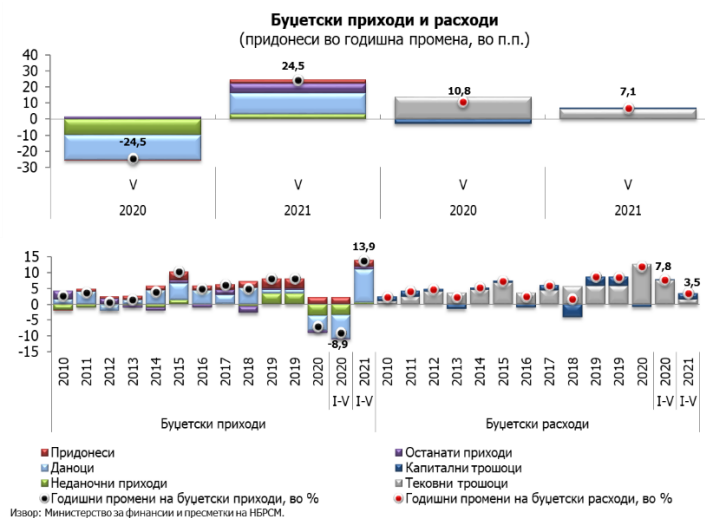

Во мај, каматните стапки на **вкупните кредити** на домаќинствата и претпријатијата се задржаа на нивото од претходниот месец и изнесуваа 5,4% и 3,7%, соодветно. Кај **новоодобрените кредити**²⁴, во однос на претходниот месец, каматните стапки на домаќинствата се зголемија за 0,1 п.п., а на претпријатијата се намалија за 0,6 п.п., при што изнесуваа 4,6% и 3,3%, соодветно.

²⁴ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во мај 2021 година, вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст од 24,5% и 7,1%, соодветно, на годишна основа. Високиот пораст кај буџетските приходи главно се должи на ниската споредбена основа од 2020 година, како одраз на влошената состојба во економијата поради здравствената криза предизвикана од ковид-19. Порастот на буџетските приходи во најголем дел е резултат на растот кај даноците (придонес од 13 п.п.), но исто така и на останатите приходи²⁵, неданочните приходи и придонесите коишто имаа позитивен придонес од 6,0 п.п., 3,2 п.п. и 2,4 п.п., соодветно. Притоа, даночните приходи во мај беа повисоки за 25,1% на годишна основа, и тоа најмногу како резултат на повисоките приливи од ДДВ. Растот на **буџетските расходи**, во мај 2021 година, произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 6,4 п.п.) најмногу заради растот на трансферите²⁶.

Во периодот јануари – мај 2021 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 13,9% во споредба со истиот период од претходната година. Најголем придонес за растот на буџетските приходи имаат повисоките даночни приходи, делумно како резултат на ниската споредбена основа од истиот период во минатата година. Од друга страна, вкупните буџетски расходи се повисоки за 3,5%, што се должи на повисоките капитални трошоци, при позитивен придонес и на тековните трошоци.

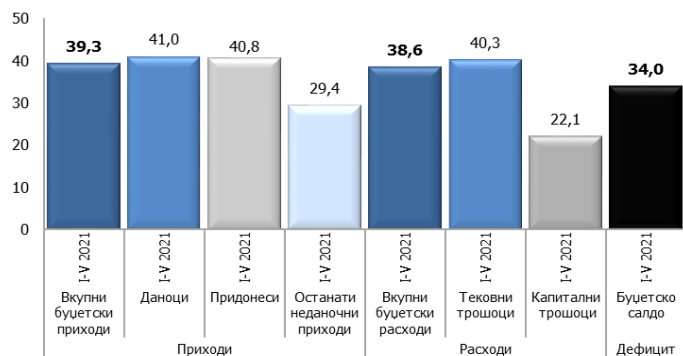

²⁵ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

²⁶ Растот на трансферите најмногу се поврзува со исплата на субвенции во земјоделството и субвенции на платите на фирмите погодени од кризата со корона-вирусот.

Реализација на Буџетот, по категории

(централен буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со годишниот план на Буџетот за 2021 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во периодот јануари-мај 2021 година изнесува 39,3% и 38,6%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 11.894 милиони денари претставува 34,0% од планираниот дефицит за 2021 година.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на планираниот Буџет.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Финансирање на буџетското салдо

* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари-мај 2021 година (11.894 милиони денари или 1,7% од БДП²⁷) во најголем дел е финансиран преку задолжувањето на државата на странскиот пазар²⁸, а и на домашниот пазар, при што депозитите на државата во НБРСМ забележаа зголемување.

²⁷ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година се користат априлските проекции на Народната банка.

²⁸ На почетокот на март 2021 година, државата ја издаде осмата по ред еврообврзница во вредност од 700 милиони евра со рочност од 7 години и со каматна стапка од 1,625%.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

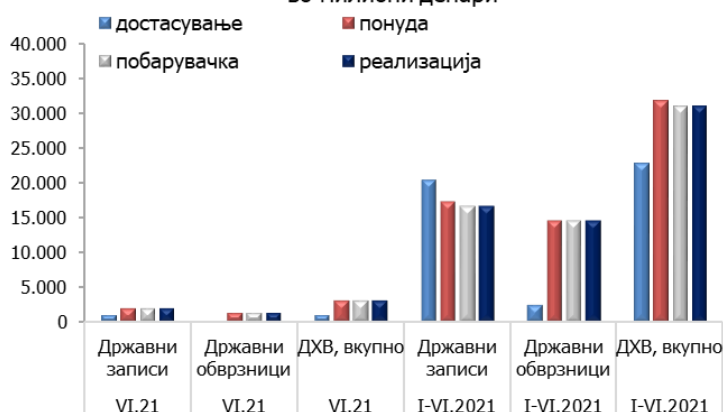
(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

Аукции на државни хартии од вредност

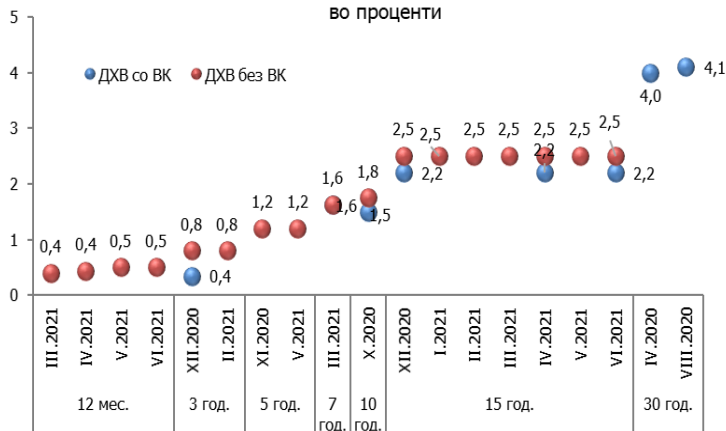
во милиони денари

Извор: Министерство за финансии.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во јуни 2021 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁹ на примарниот пазар забележа пораст на месечна основа за 2.157 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 136.205 милиони денари. Зголемувањето во поголем дел се должи на растот на петнаесетгодишните државни обврзници, а во помал дел на дванаесетмесечните државни записи.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јуни 2021 година беа со рачност од дванаесет месеци и петнаесет години, при што интересот на пазарните учесници беше еднаков со понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во повисок износ од износот којшто достасуваше, нивната состојба на крајот на јуни се зголеми.

Во јуни, на редовната аукција Министерството за финансии ги задржа истите каматни стапки на новоиздадените петнаесетгодишни државни обврзници без и со девизна клаузула (2,5% и 2,2%, соодветно), како и каматната стапка на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи (0,5%).

²⁹ За 2021 година, според Буџетот, планирано е нето-домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 18.448 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до нивото од 146.313 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	мар.	апр.	мај
	реални годишни промени во %															
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	7,4	22,1	23,7
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	24,5	38,0	43,2
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,9	6,8	-12,5	-3,7	-9,6	3,2	27,8	41,8	15,8
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	6,6	39,7	15,0
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	4,7	5,2	5,1
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	4,6	7,2	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,2	4,3	2,1	-2,2	-4,7	5,7	2,2	-2,7	-40,1	-36,6	-11,6	8,3	50,5	-	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	1,0	1,0	-1,7

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	мар.	апр.	мај
	реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари															
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	2,0	4,8	12,7	6,7	0,9	-34,6	-3,0	4,3	8,9	40,3	134,8	66,3
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	3,8	-2,1	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	-0,5	209,8	44,0
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	69,8	-36,1	21,6
Директни инвестиции***	8572,0	5779,6	3761,2	8336,9	-11081,9	-2571,9	5347,7	-6986,1	4746,0	-2203,6	-5586,9	-6856,1	-10040,3	-6435,2	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	7,3	5,1	4,5

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.